



Waterproblemen Randstad worden niet opgelost

Het water in het Rijnmond-Drechtstedengebied komt nog altijd van twee kanten: van zee en van de rivieren. Waar die watermassa's elkaar ontmoeten, ligt veel land meters beneden zeeniveau. Het ontwerp Nationaal Waterplan bracht dit met onderstaande illustratie van de gecombineerde wateropgave Randstad in beeld en toont zowel de verzilting, de overstromingsrisico's alsmede de knellende zoetwatervoorziening. Alleen al om Zuid-Holland Zuid in de komende 50 jaar te beschermen is onder de huidige omstandigheden 6 tot 8 miljard euro nodig. Op Prinsjesdag wordt bekend gemaakt dat grote systeemingenrepen niet meer worden meegenomen in het Deltaprogramma. De Randstad loopt hierdoor direct gevaar. Volgens de Adviesgroep Borm & Huijgens een faliekant foute keuze!

Systeemingenrepen zijn wel degelijk op korte termijn nodig om de geschetste problemen op te lossen. Alleen met grote waterloopkundige maatregelen is het mogelijk het omslagpunt zee en rivieren te verleggen naar een regio met veel minder risico's en waar voldoende waterbergend vermogen te realiseren is.

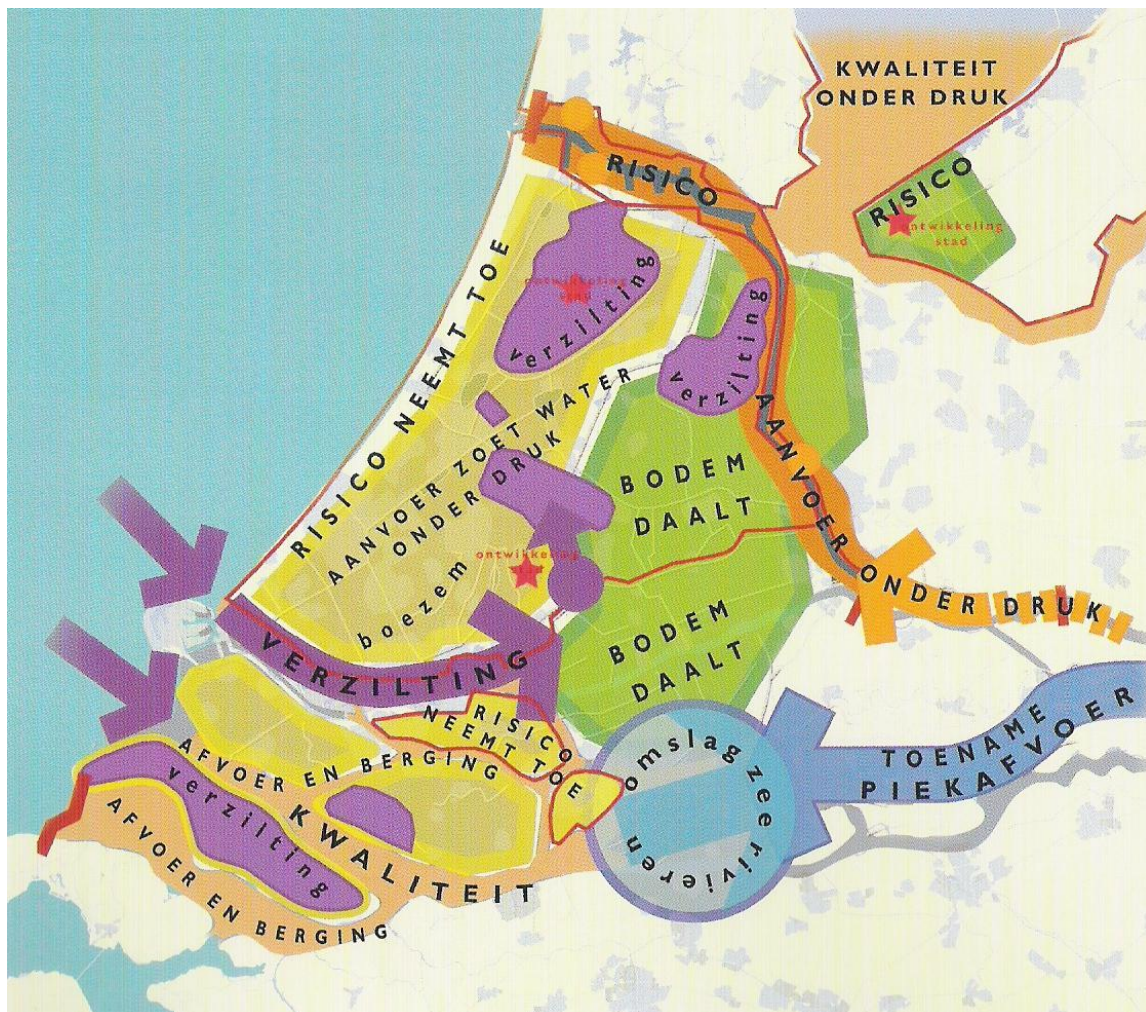
Het voorstel op Prinsjesdag moet dan ook in het landsbelang door de Tweede Kamer worden teruggedraaid!

Onvoltooide kustlijnverkorting

Eeuwenlang bedreigden binnendringende zeegaten laag Nederland. Het omslagpunt van zee en rivieren schoof verder landinwaarts en lag vanaf 1421 in de regio Dordrecht. In het zuidwesten ging men weer inpolderen en Zeeland werd een eilandenrijk, letterlijk land in zee. In 1953 werd duidelijk hoe kwetsbaar het land daar lag tussen de zeegaten. De eerste Deltacommissie wilde na de Watersnoodramp maar al te graag de kustlijn verder sluiten, zoals dat ook gebeurd was bij ons grootste zeegat, de Zuiderzee. Het zou echter anders lopen: De Deltawerken verminderden dan wel de dreigende zeegatdynamiek, maar zo vlak na de oorlog ging men geen internationaal conflict aan door een dam in de Westerschelde te leggen en de politiek eiste eenvoudig dat de indertijd herstelde stadshavens van Rotterdam via de Nieuwe Waterweg in open verbinding moesten blijven met de zee. En zo komt het dat na enkele verdiepingen en een halve eeuw later beide niet afgesloten wateren de grootste bedreiging vormen voor de Lage Landen. Daardoor is ook de waterveiligheid van het Rijnmond-Drechtstedengebied nog steeds niet op orde!

Alsmar zouter

Met het afdammen in compartimenten stopte door de Deltawerken de zoetwatertoevoer naar het zuidwesten. Met een stormvloedkering werd de Oosterschelde een doodlopende zeearm en in dezelfde hype werd de Grevelingen van een gepland zoet meer een zout meer. Zo kwamen diverse eilanden pas echt in het zout te liggen (eerst was er nog veel brak water). Verzilting wordt langzaam een groot probleem. Het artikel '[Zinloos verzilten](#)' geeft aan dat het geen oplossing is om het zoute water en getijde 'met open armen' binnen te halen, zeker niet zonder voldoende aanvoer van rivierwater. In "[Zout en zoet](#)" vragen om zeesluizen voor de Nieuwe Waterweg" benadrukken we dan ook de noodzaak van afsluiting. Alleen daarna kan met voldoende zoet water tegendruk gegeven worden om de sluipende verzilting van Nederland terug te dringen en de verziltinggrens dicht tegen de kustlijn te leggen. Dit wordt daarmee een van de belangrijkste resultaten van de verplaatsing van het omslagpunt.



Dit zijn de waterproblemen die moeten worden opgelost in de Randstad

Gecombineerde wateropgave Randstad, Afbeelding: ontwerp Nationaal Waterplan, 2008

Omslagpunt op verkeerde locatie

Sinds de Deltawerken wordt het merendeel van het rivierwater naar de Nieuwe Waterweg geleid om daar zoutindring tegen te gaan. Bij eb verdwijnt via de open monding tweemaal daags een enorme zoetwaterbel in zee en bij vloed schuift een zoute tong over de rivierbodem steeds verder landinwaarts. Het getij in de Nieuwe Waterweg maakt bovendien dat het water met kracht door het Spui en de Dordtse Kil stroomt, van en naar het getijloze Haringvliet. De dijken worden hierdoor ondermijnd en de waterveiligheid neemt af. Niet alleen daarom ligt het omslagpunt zee en rivieren op de verkeerde locatie, het ligt tevens tegen het gebied met de meeste bodemdaling en aan de meest kwetsbare dijkkring van Nederland. Ook voor het rivierengebied blijkt dat deze landinwaartse ligging heel wat risico's met zich meebrengt. Tal van dijkverhogingen zijn nodig voor het stijgende water, dat bij piekafvoer door gebrek aan berging niet genoeg kan doorstromen. Zowel de huidige ligging van het omslagpunt als het ontbreken van een ruime [nationale noodberging](#) geven een hoog waterveiligheidsrisico.

Alleen een wijziging van de landelijke [zoetwaterverdeling](#) kan de geschetste problemen afdoende het hoofd bieden.

Dit vraagt om daadkracht voor systeemingenrepen van formaat.

Routeverlenging en -verlegging

Zeesluizen voor de Nieuwe Waterweg zijn onontkoombaar. Na een hopelijk spoedige aanleg mag het zoete water weer naar het Haringvliet stromen. Dit haalt de Randstad uit de gevarenzone, roept een halt toe aan de verzilting en maakt dat er voldoende zoet water beschikbaar komt voor zowel de gecombineerde wateropgave van de Randstad als voor de landelijke wateropgaven. Door routeverlenging naar zee, de zogenaamde S-bocht, komt het omslagpunt zee en rivieren in de Grevelingen te liggen, centraal in de nationale noodberging, die gevormd wordt door de gekoppelde voormalige zeegaten. Hoewel we de noodzaak van dijkverbetering nadrukkelijk onderschrijven, zal het toegenomen oppervlak aan waterberging en een gesloten Waterweg maken dat de meeste dijktrajecten minder urgent hoeven te worden verhoogd of versterkt. Dit brengt immers het beschermingsniveau omhoog, omdat bij hoge rivierafvoeren het moment van een kritieke situatie in het rivierengebied langer uitblijft. Enige tijdwinst is bij de immense inhaalslag van het dijkonderhoud zeer welkom.

Berekenen en analyseren

Er mist nog altijd een [nationaal kader](#) waaraan men kan toetsen. Een integrale systeembenadering kan leiden tot een fundamenteel andere aanpak van het [Deltaprogramma](#) en tot aanpassing van het Nationaal Waterplan.

Met een goede [MKBA](#) (maatschappelijke kosten- en batenanalyse) kunnen plannen vergeleken worden op hun bijdragen aan waterveiligheid, zoetwatervoorziening en milieu. Ook het verplaatsen van het omslagpunt zee en rivieren vraagt nog om nadere uitwerking door deskundigen en dit lijkt ons een taak en de verantwoordelijkheid van de landelijke overheid.

Clemens de Witte - augustus 2014

Adviesgroep Borm & Huijgens - integraal waterbeheer